

**Τεχνολογία Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ICT) στην
Ειδική Αγωγή (ΕΑ)
Μελλοντικοί Στόχοι για Πολιτική, Εφαρμογή και Έρευνα και Ανάπτυξη**

Το Σεπτέμβριο του 2002, το Υπουργείο Εκπαίδευσης της Πορτογαλίας και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής φιλοξένησαν ένα διεθνές συνέδριο για την Τεχνολογία Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ICT) στην Ειδική Αγωγή (ΕΑ).

Μετά το συνέδριο έγινε ημερίδα, στην οποία όλοι οι ειδικοί στο πεδίο της ICT στην ΕΑ και ειδικά προσκαλεσμένοι ομιλητές από το χώρο της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚΤΠ) παρουσίασαν την κατάσταση στις χώρες τους καθώς και θέματα που σχετίζονται με μία από τις τρεις βασικές περιοχές: Πολιτική, Εφαρμογή και Έρευνα και Ανάπτυξη. Αυτές οι περιοχές συζητήθηκαν διεξοδικά και δημιουργήθηκε μια σειρά προτάσεων για κάθε μία από τις τρεις περιοχές.

Σε αυτό το κείμενο παρουσιάζονται οι προτάσεις που έγιναν από τους ειδικούς με αναφορές σε μερικά βασικά θέματα για την ICT στην εκπαίδευση, τα οποία αναπτύχθηκαν σε διάφορους χώρους της Ευρώπης.

Το Μέλλον για την ICT στις Πολιτικές για την ΕΑ

Η ομάδα των ειδικών επεσήμανε ότι ο όρος πολιτική αναφέρεται σε θέσεις, σε τοπικό, εθνικό ή και Ευρωπαϊκό επίπεδο οι οποίες περιλαμβάνουν αρχές, προθέσεις, μέσα, αντικειμενικούς στόχους και χρονοδιαγράμματα που αφορούν την ICT στην ΕΑ. Το κοινό όραμα για το μέλλον της ICT στις πολιτικές για την ΕΑ ήταν ότι **οι πολιτικές πρέπει να είναι διατμηματικές και να διαπνέονται από τη φιλοσοφία** της εξατομικευμένης αντιμετώπισης αναγκών μάθησης και να προωθούν την αρχή ένα σχολείο για όλους (όπως περιγράφεται στο Καταστατικό του Λουξεμβούργου, 1996), επίσης να προωθούν τη συνεκπαίδευση σε όλους τους εκπαιδευτικούς τομείς.

Η ICT στις πολιτικές για την ΕΑ πρέπει να έχει φάσεις ανάπτυξης: βραχυπρόθεσμα πρέπει να υπάρχει ένα αναγνωρίσιμο (ξεχωριστό) συγκεκριμένο σχέδιο/ στρατηγική/ πολιτική δράσης για την ICT στην ΕΑ. Μεσοπρόθεσμα, η ICT στην ΕΑ γίνεται μέρος ενός γενικότερου πλάνου στρατηγικής και τέλος, μακροπρόθεσμα, η ICT ή η ΕΑ δεν αναφέρονται, αλλά θεωρούνται ως 'δεδομένες' μαζί με τις άλλες πολιτικές για την ICT.

Γενικά, **οι πολιτικές πρέπει να παρέχουν ένα μακροπρόθεσμο όραμα** και παράλληλα να είναι αρκετά ευέλικτες ώστε **να αντανακλούν τις τοπικές ανάγκες** και τις πρωτοβουλίες σε όλους τους εκπαιδευτικούς τομείς. Οι πολιτικές πρέπει να προωθούν την κατάργηση των διαχωριστικών γραμμών και να δρουν ενεργά για τη διαμόρφωση των συνθηκών που στηρίζουν πρωτοβουλίες.

Σχετικά με το τι πρέπει να γίνει για να αναπτυχθεί αυτό το όραμα, προτάθηκε μια σε βάθος και κριτική **διαδικασία προβληματισμού και σκέψης** σχετικά

με τη χρήση της ICT στην ΕΑ, με επίκεντρο ερωτήματα όπως: που είμαστε τώρα ; Πόσο μακριά φτάσαμε; Που θέλουμε να πάμε; Τι κάνουν οι άλλοι; Τι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε; Τι πρέπει να κάνουμε για να πετύχουμε τους στόχους μας;

Αυτή η διαδικασία πρέπει να διευθύνεται από μία ομάδα συμβούλων (που θα εργάζεται σε τοπικό, εθνικό ή/και Ευρωπαϊκό επίπεδο), η οποία θα είναι αναγνωρισμένη από τα Υπουργεία και θα εκπροσωπεί τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλους τους τομείς.

Αυτή η ομάδα θα έχει ένα ξεκάθαρο **συμβουλευτικό ρόλο στη διατύπωση και εφαρμογή των διατμηματικών πολιτικών**, καθώς και ευθύνη για τη **συμβουλευτική στην προώθηση επικοινωνίας και ανταλλαγής** ανάμεσα σε διαφορετικούς τομείς πρακτικής της ICT. Η ομάδα θα έχει την ευθύνη για την παροχή συμβουλών σχετικά με τον **καθορισμό και την εφαρμογή των χρονοδιαγραμμάτων για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής**.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης οι ειδικοί αποφάσισαν ότι οι πρώτες ενέργειες πρέπει να αφορούν στην **ενημέρωση** σε όλα τα επίπεδα σχετικά με την ανάγκη για συγκεκριμένες πολιτικές, υπεύθυνες ομάδες και συγκεκριμένη ενημέρωση από τους σχεδιαστές πολιτικής σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο για τις προκλήσεις στην ICT στο χώρο της ΕΑ.

Το Μέλλον της ICT στην Εφαρμογή της ΕΑ

Σχετικά με τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή της ICT στην ΕΑ, ο σχεδιασμός τοπικών, εθνικών και διακρατικών **δικτύων για τη διευκόλυνση της σύνδεσης** καλών πρακτικών, κέντρων στήριξης και ατόμων θεωρείται σημαντικός. Αυτό θα υποστηριχθεί από μία **ανάλυση βάθους και περιγραφή των παραγόντων που οδηγούν σε καλή πρακτική**. Αυτή η ανάλυση θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για υποστηρικτικές δομές, καθώς και περισσότερο συντονισμένη πληροφόρηση σχετικά με τους τεχνολογικά κέντρα, τη δημιουργία εικονικών κέντρων που θα συνδέονται με 'φυσικά' κέντρα και περισσότερες πιθανότητες για εικονικές και φυσικές ανταλλαγές ανάμεσα στους ειδικούς στο χώρο.

Υποστηρίχθηκε ότι είναι σημαντικό να έχουν **όλα τα σχολεία τη δυνατότητα να συνδέονται με δίκτυα** και να έχουν πρόσβαση σε συνεργατικά προγράμματα. Επίσης, η εξειδικευμένη επιμόρφωση στην ICT στην ΕΑ, βασισμένη σε παιδαγωγικές αρχές, πρέπει να επεκταθεί. Αυτό οδηγεί σε **περισσότερη στήριξη και ανάπτυξη των σχολείων** και αλλαγή πρωτοβουλιών. Οι εξελίξεις που αφορούν τα σχολεία και τις υπηρεσίες πρέπει να ακολουθούν **καθιερωμένες κατευθυντήριες γραμμές που θα αφορούν τη χρήση της ICT ως μέσο που υποστηρίζει τη συνεκπαίδευση** και διευκολύνει την πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Ένα τέτοιο όραμα μπορεί να γίνει πραγματικότητα , μόνο **αν συνδεθούν τα εικονικά κέντρα με τα 'φυσικά' κέντρα πληροφόρησης**. Η πρόσβαση στη μεγάλη ποσότητα και ποικιλία πληροφοριών στο πεδίο, πρέπει να

συντονιστεί, να οργανωθεί καλύτερα και να διευκολυνθεί περισσότερο. **Η εκπαίδευση των δασκάλων πρέπει να καλύπτει την ICT και τη διοίκηση της τάξης**, καθώς και τη χρήση της ICT στο αναλυτικό πρόγραμμα σε διαφορετικά εκπαιδευτικά επίπεδα.

Η ανάπτυξη και η αλλαγή των σχολείων χρειάζεται **υποστήριξη με πιο συγκεκριμένους στόχους**, με τροφοδότηση και επίβλεψη της δουλειάς σχετικά με τη χρήση της ICT στην ΕΑ και **η ομάδα εργασίας ανάμεσα στους δασκάλους και στους άλλους ειδικούς χρειάζεται επίσης υποστήριξη και διευκόλυνση**. Τέλος, είναι σημαντικό να ακολουθούν όλες οι ηλεκτρονικές περιφερειακές μονάδες και τα λογισμικά που θα διατίθενται στα πλαίσια της ΕΑ τις **αρχές σχεδιασμού για όλους**.

Τα άτομα που πρέπει να δραστηριοποιηθούν για να γίνει αυτό το όραμα πραγματικότητα θα είναι οι ειδικοί μέσα στα σχολεία, οι μαθητές και οι οικογένειές τους, υποστηρικτικές υπηρεσίες και προσωπικό των διαφόρων κέντρων, σχεδιαστές πολιτικής σε όλα τα επίπεδα, κοινοτικοί οργανισμοί και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), καθώς επίσης και επιχειρήσεις και ερευνητές. **Όλοι οι ειδήμονες στην κοινωνία της πληροφορίας πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη εφαρμογών ICT στο πεδίο της ΕΑ**. Αυτοί θα πρέπει να κάνουν τα πρώτα βήματα στην **καθιέρωση κατευθυντήριων γραμμών** που θα αφορούν την αναλογία Η/Υ ανά παιδί, ώστε η ICT να συνεχίζει να διευκολύνει την πρόσβαση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Οι θύνοντες θα πρέπει να **προωθούν ενεργά ομάδες εργασίας ανάμεσα στους δασκάλους και στους άλλους ειδικούς** και να βοηθούν στην εξεύρεση κατάλληλων λύσεων μέσω της ICT για την αντιμετώπιση των ατομικών μαθησιακών αναγκών. Αυτό θα προϋποθέτει δασκάλους που θα έχουν εύκολη πρόσβαση στη χρήση λογισμικού, το οποίο θα είναι σχεδιασμένο με βάση τις αρχές σχεδιασμού για όλους και θα υπάρξει μεγαλύτερη αλληλεπίδραση στο πρόγραμμα. Ωστόσο, στο επάγγελμα του δασκάλου χρειάζεται να υπάρχει μεγαλύτερη αποδοχή της **προσωπικής ευθύνης του δασκάλου για τη μάθηση** και εξέλιξή τους σχετικά με την ICT.

Το Μέλλον της ICT στην Έρευνα και Ανάπτυξη στην ΕΑ

Το μέλλον της έρευνας και της ανάπτυξης της ICT στο πεδίο της ΕΑ πρέπει να επικεντρωθεί στη μάθηση και στον τρόπο βελτίωσής της. **Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη της τεχνολογίας της συνεκπαίδευσης** θα διευκολύνει τη συμμετοχή λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές ομάδες χρηστών, τις ποικίλες ανάγκες τους, τους ρόλους των χρηστών, τις κουλτούρες και γλώσσες τους. Προκειμένου να αναπτυχθεί η τεχνολογία της συνεκπαίδευσης, **οι εκπαιδευτικοί πρέπει να συμμετέχουν ενεργά** στη μορφοποίηση της έρευνας και της ανάπτυξης και πρέπει να διευκολυνθεί η μεγαλύτερη δυνατή αλληλεπίδραση όλων των συμμετεχόντων.

Οι εξελίξεις πρέπει να ειδωθούν στα πλαίσια της τεχνολογίας, αλλά επίσης και στα πλαίσια της πληροφόρησης και ενός **αποτελεσματικού υπόβαθρου**

γνώσης. Όλες οι νέες εξελίξεις – τεχνολογικές και εκπαιδευτικές – πρέπει να **στηρίζονται σε αποτελέσματα ερευνών:** χρειάζονται βασικές και εφαρμοσμένες έρευνες και οι εφαρμοσμένες έρευνες πρέπει να είναι ρεαλιστικές και πρακτικές, ενώ παράλληλα πρέπει να αναπτυχθούν **κοινές διαδικασίες, κατευθυντήριες γραμμές, κριτήρια αξιολόγησης, μέτρα και ερευνητικές πολιτικές.**

Χρειάζεται να διατηρηθεί μία **ισορροπία ανάμεσα στις δυνάμεις της αγοράς και στους κανόνες** και για αυτό απαιτείται μια πολυδιάστατη προσέγγιση με στρατηγικές υποστήριξης, όπως η επικοινωνία και η ανταλλαγή απόψεων, η ηλεκτρονική σύνδεση των ερευνητών (π.χ. συνέδρια και τεχνικές συζητήσεις).

Για πρώτο βήμα, **όλοι οι ιθύνοντες,** ανεξάρτητα από το επίπεδο εμπλοκής και αλληλεπίδρασης τους, πρέπει να **αναπτύξουν ευρύτερο και περισσότερο κατάλληλο υπόβαθρο γνώσεων.** Επίσης πρέπει να συμμετέχουν – άμεσα ή έμμεσα μέσω συμμετοχικών προσεγγίσεων ή/και ειδικών – στην ανάπτυξη **καθολικά αποδεκτών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη συνεκπαίδευση.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συνάντηση της ομάδας των ειδικών στη Λισσαβόνα εκπροσώπησε όλους τους ειδήμονες στην κοινωνία της πληροφορίας. Όλοι είχαν ένα κοινό όραμα: αυτό της δραστηριοποίησης υπέρ μιας κοινωνίας της πληροφορίας που θα παρέχει πραγματική συνεκπαίδευση, με τη συμμετοχή όλων, η οποία θα περιλαμβάνει και μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι συζητήσεις και οι προτάσεις τους, δίνουν ξεκάθαρες υποδείξεις για το μέλλον της ICT στην ΕΑ. Η Έκθεση της Σαλαμάνκα (1994) δηλώνει ότι *όλοι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ειδική αγωγή αποτελεί μέρος κάθε συζήτησης για την εκπαίδευση.* Το μήνυμα από τη συνάντηση των ειδικών στη Λισσαβόνα ήταν ότι η ΕΑ πρέπει να αποτελεί μέρος κάθε συζήτησης για την ICT που εστιάζει το ενδιαφέρον της στην πολιτική, στην πρακτική ή στην έρευνα και στην ανάπτυξη της ICT.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Περισσότερες πληροφορίες για το συνέδριο στη Λισσαβόνα και για τους ειδικούς που συμμετείχαν στη συνάντηση για την ICT στην ΕΑ, μπορείτε να βρείτε στην παρακάτω διεύθυνση:

www.european-agency.org/ict_sen_db/index.html

Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα της ICT στην ΕΑ (συμπεριλαμβάνονται και αντίγραφα της έκθεσης του προγράμματος σε 13 γλώσσες) και γενικά για τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού διατίθενται στην παρακάτω διεύθυνση:

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής

Γραμματεία

Teglgaardsparken 100, DK 5500 Middelfart, Denmark

Τηλ: +45 64 41 00 20 Φαξ: + 45 64 41 23 03
E-mail: adm@european-agency.org

Brussels Office
Avenue Palmerston 3, B-1000 Brussels, Belgium
Τηλ: +32 2 280 33 59 Φαξ: +32 2 280 17 88
E-mail: Brussels.office@european-agency.org

Web: www.european-agency.org